

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Сокур Марини Борисівни**

**на тему: «Формування системи управління екоінноваційними
проєктами розвитку регіону»**

поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

1. Актуальність теми дослідження.

Екоінновації є ключовим фактором у переході до зеленої економіки, яка спрямована на підвищення якості використання ресурсів та зменшення впливу на навколишнє середовище. Вони мають вирішальне значення для каталізації сталого розвитку і є важливим елементом циркулярної економіки, яка передбачає максимально ефективне використання ресурсів та мінімізацію відходів. Екоінновації охоплюють широкий спектр нових технологій, організаційних змін і соціальних ініціатив, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності та стійкості. Вони забезпечують не лише покращення екологічних показників, але й дозволяють підприємствам здобувати конкурентні переваги. Екоінновації відіграють важливу роль у досягненні цілей створення, виходу на ринок та реалізації продуктів і послуг. Вони вирішують задачі, пов'язані зі задоволенням потреб споживачів, забезпеченням прибутковості та досягненням екологічних ефектів. Управління технологічними змінами, використання «розумного регулювання» екологічної сфери, а також комплекс інструментів державного стимулювання важливі для забезпечення успішного впровадження екоінновацій. Для цього необхідно інтегрувати між собою цілі промислової, екологічної, податкової, бюджетної, торгової та енергетичної політик.

Екоінновації впроваджуються через реалізацію спеціалізованих екоінноваційних проєктів, які мають позитивний вплив на економічний розвиток та екологічні показники як країни в цілому, так і окремих її регіонів. За останні роки поглиблення екологічних проблем, деградація навколишнього середовища та природних ресурсів України, спричинені повномасштабним вторгненням РФ на територію України, суттєво підвищили необхідність реалізації екоінноваційних проєктів. Це вимагає удосконалення та адаптації інституційних засад управління природними ресурсами на регіональному рівні та державного управління процесом екологізації регіонів. Враховуючи вищезазначене, тема дисертаційної роботи щодо формування системи управління екоінноваційними проєктами розвитку регіону є актуальною та практично значущою.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

1. Теоретичні положення та результати дисертаційної роботи використано в межах виконання науково-дослідної роботи кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування факультету податкової справи, обліку та аудиту Державного податкового університету на тему «Підприємництво в епоху глобальних трансформацій: виклики та перспективи розвитку» (державний реєстраційний номер 0119U000718), у межах якої авторкою систематизовано комплекс джерел екологічного розвитку регіону та екологічного підприємництва, яке базується на розбудові системи управління екоінноваційними проєктами, що сприяють активізації та сталому розвитку регіону. Практичну цінність складають пропозиції авторки щодо розбудови системи моніторингу та підтримки розвитку екоінноваційної діяльності підприємництва та ініціатив від державних установ.

2. Участь у науково-дослідній роботі Громадської наукової організації «Фінансово-економічна наукова рада» на тему «Проблеми стратегічного розвитку національної економіки» (номер державної реєстрації 0118U000788), підрозділ 4.7 (договір про виконання науково-дослідних робіт № 11/01017 від 30 листопада 2020 року), у межах якої авторкою систематизовано тригери регіонального розвитку та підкреслено стратегічні напрями розвитку національної економіки завдяки впровадженню екоінновацій в умовах емерджентності (Довідка про участь на науковій темі № 0112/20-4 від 01.12.2020 р.)

3. Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею. Наукові положення, практичні рекомендації, висновки та пропозиції, винесені на захист роботи, отримано авторкою самостійно. Особистий внесок авторки у наукових працях, опублікованих у співавторстві, зазначається у списку публікацій здобувача.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Достовірність одержаних результатів дисертаційної роботи полягає поєднанні глибинного вивчення екоінновацій, базуючись на даних Європейської статистики та досвіді вітчизняної та зарубіжної наукової, довідникової та статистичної літератури, на основі методологічних підходів: аналітичного, статистичного, моніторингового, анкетування та опитування тощо. Цінність дисертаційної роботи полягає у розробці теоретико-методичного підходу до трактування основних понять, які дотичні до теми дослідження, а саме: «екоінновації» та «екоінноваційні проєкти», які характеризують інноваційні рішення для екологічної стійкості та реалізацію їх на основі проєктного підходу; систему класифікаційних ознак екоінноваційних проєктів розвитку регіону через концепції «зеленої економіки», «зеленого зростання», «сталого розвитку» та «циркулярної економіки»; науково-методичний підхід до оцінювання економічної ефективності екоінноваційних проєктів розвитку регіону. Та інші

організаційними, економічними, фінансовими, інформаційними, комунікаційними і бюджетними.

набуло подальшого розвитку:

д) теоретико-методичний підхід до трактування поняття, що розкрито в авторському визначенні «екоінновації», що характеризують інноваційні рішення для екологічної стійкості, які відрізняються від існуючих трактувань як засобів трансформації суспільства, в основі яких розроблені новаторські ідеї, процеси, інструменти, що спрямовані на підтримку ефективного та відповідального споживання ресурсів, підвищення конкурентоспроможності та сприяння захисту навколишнього середовища;

е) розробка механізму реалізації екологічного реінжинірингу в процесі відбору проєктів розвитку регіону, який слугуватиме дорожньою картою та пріоритизації екологічної складової ефективності проєкту при оптимальному значенні корисних ефектів;

ж) запропоновано науково-методичний підхід ведення експертного оцінювання екоінноваційних проєктів методом побудови матриці SWOT-аналізу під час здійснення екологічного реінжинірингу, що надає можливість окреслити досяжність корисних ефектів у процесі прийняття управлінських рішень.

6. Наукове та практичне значення отриманих результатів полягає у розробці рекомендацій, які спрямовані на удосконалення науково-методичного підходу до проведення експертного оцінювання екоінноваційних проєктів. Окремі результати дисертаційного дослідження віднайшли використання у практичній діяльності:

1. Комунального підприємства «Ірпіньводоканал» у побудові матриці SWOT-аналізу під час здійснення екологічного реінжинірингу, що надало можливість окреслити досяжність корисних ефектів у процесі прийняття управлінських рішень. (Довідка про впровадження № 389 від 19 лютого 2024 року);
2. Управління інфраструктурного розвитку, інвестицій та житлово-комунального господарства виконавчого комітету Ірпінської міської ради, що надало можливість щодо реалізації пропозицій стосовно розробки та реалізації екоінноваційних проєктів, методів оцінки ефектів від впровадження принципів циркулярної економіки». (Довідка про впровадження № 274 від 20 лютого 2024 р.).
3. Опубліковані результати дисертаційної роботи та наукові статті використовувалися у навчальному процесі під час підготовки та проведення навчальних занять із ліцеїстами Ірпінського ліцею інноваційних технологій, у процесі викладання дисципліни «Біологія та екологія» у 10-х класах, сформульовані за результатами дослідження пропозиції, висновки, рекомендації використані під час формування навчально-методичного забезпечення та проведення навчальних занять (акт впровадження результатів дисертаційної роботи № 5 від 16 січня 2024 р.).

**Статті у наукових виданнях, включених до
переліку наукових фахових видань України**

1. Сокур М. Б. Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку України в умовах глобальних викликів. *Соціальна економіка*. 2020. Випуск 60. С. 38–46. URL : <https://periodicals.karazin.ua/socoeconom/article/view/16664> DOI 10.26565/2524-2547-2020-60-04 (0.5 д. а.).

2. Сокур М. Б. Особливості та ключові ризики життєвого циклу еко-інновацій у стартап-проектах. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2021. Випуск 7. С. 140–151. URL : <http://surl.li/skrme> DOI 10.33244/2617-5932.7.2021.140-151 (0.5 д. а.).

3. Сокур М. Б. Тенденції бюджетного фінансування процесів відновлення екологічного стану країни. 2023. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2023 р., Випуск №4 (130) С.88-94 URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2023/4_2023/15.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2023-4-13> (0.5 д. а.).

4. Сокур М. Б. Еко-інновації для сталого розвитку: сучасний стан, механізми фінансування та проєктна діяльність. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. Випуск 4. С. 84–91. URL: <http://surl.li/skrlw> DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-11> (0.6 д. а.).

**Інші наукові публікації в іноземних виданнях та виданнях України,
включених до міжнародних наукометричних баз даних
(Crossref, Index Copernicus)**

5. Sokur M. Drivers of eco-innovative business development. *Pedagogika, zarządzanie i inżynieria zarządzania wobec wyzwań współczesności. PRACE NAUKOWE WSZIP*. 2022. Т. 52 (2), p. 229–239 URL: <http://surl.li/sksam> (0.6 д. а.).

6. Сокур М. Б., Гурочкіна В. В. Екоцид та урбаніцид в Україні: наслідки російсько-української війни та етапи повоєнного відновлення. *Подільський науковий вісник*. 2022. № 3(23), 4(24). С. 52–59 URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1684272> DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2022-23-24-8> (0.5 д. а., дисертанту належить 0.3 д. а., співавтору належить 0.2 д.а.). *Особистий внесок здобувача: проаналізовано економічні та екологічні наслідки від дії збройного конфлікту та запропоновано шляхи відновлення екологічно стану регіону. Особистий внесок співавтора: проведення загального огляду економічних та екологічних наслідків від збройного конфлікту в Україні. Розробка пропозиції щодо відновлення екологічного балансу країни.*

Наукові публікації в іноземних та вітчизняних монографіях

7. Гурочкіна В. В., Сокур М. Б. Розвиток еко-інновацій в ЄС: сучасний стан, фінансове забезпечення та емерджентна динаміка. Освіта та підприємництво: точки дотику : монографія / колектив авторів ; відп. ред. В. В. Швед, Д. І. Наумов. Вінниця, 2021. 224, С. 4–17 URL: <http://surl.li/skrso> (0.8 д. а., дисертанту належить 0.5 д. а.). (0.8 д. а., дисертанту належить 0.5 д. а., співавтору належить 0.3 д.а.). *Особистий внесок здобувача:*

12. Гурочкіна В. В., Сокур М. Б. Особливості еко-інноваційних проєктів. *Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку* : збірник V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 20–21 травня 2021 р. Одеса : Національний університет «Одеська політехніка», 2021. С. 54–56 URL: <https://economics.net.ua/wp-content/uploads/2022/04/tezy.pdf> (0.25 д. а., дисертанту належить 0.12 д. а., співавтору належить 0.13 д. а.). *Особистий внесок здобувача: доведено важливість впровадження екоінноваційних проєктів на підприємствах та розроблено механізм оцінки економічного ефекту інновації. Особистий внесок співавтора: розробка методик та механізмів оцінки економічного ефекту екоінновацій, що були впроваджені на підприємствах. Дослідження практичних аспектів впровадження екоінноваційних проєктів, враховуючи потреби та можливості підприємств у цьому процесі.*

13. Сокур М. Б. Фінансові інструменти активізації впровадження еко-інноваційних проєктів: міжнародна практика та перспективи реалізації в Україні. *Економічні перспективи підприємництва* : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 18–19 лютого 2022 р. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. С. 51–54. URL: <http://surl.li/skrxb> (0.25 д. а.).

14. Сокур М.Б., Гурочкіна В.В. Вплив воєнного конфлікту на техногенно-екологічну безпеку в Україні. *Фінанси, економіка, право vs війна*. Збірник матеріалів міжнародного конгресу. м. Ірпінь, 27 квітня 2022 р. Державний податковий університет. С.463-469. URL: <http://surl.li/smerj> (0.5 д. а., дисертанту належить 0.3 д. а.). (0.5 д. а., дисертанту належить 0.3 д. а., співавтору належать 0.2 д. а.). *Особистий внесок здобувача: проаналізовано вплив збройного конфлікту на території України та його вплив на техногенно-екологічну безпеку, висвітлено аналіз пошкоджень внаслідок ведення бойових дій у містах та селищах України, запропоновано заходи щодо відновлення та зміцнення організаційної та законодавчої основ природоохоронної діяльності в умовах конфлікту. Особистий внесок співавтора: дослідження стану регіонів та видів техногенно-екологічних наслідків війни, розробка заходів та рекомендацій щодо відновлення техногенно-екологічної безпеки.*

15. Сокур М. Б. Перспективи впровадження екологічних інновацій в Україні. *Економічні перспективи підприємництва у воєнні часи та опісля* : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 22 травня 2023 р. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 367–374. URL: <http://surl.li/tnhmq> (0.5 д. а.).

8. Відомості про апробацію результатів дисертаційної роботи. Основні положення дисертаційної роботи оприлюднено на міжнародних й всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах та науково-практичних круглих столах, зокрема: «Економічні перспективи підприємництва» (8–9 жовтня 2020 р., м. Ірпінь), «Наукові дослідження:

парадигма інноваційного розвитку» (27 листопада 2020 р., м. Прага, Чехія), *«Європейські виміри сталого розвитку»* (11 червня 2021 р., м. Київ), *«Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку»* (20–21 травня 2021 р., м. Одеса), *«Фінанси, економіка, право vs війна»* (27 квітня 2022р., м. Ірпінь), *«Економічні перспективи підприємництва у воєнні часи та опісля»* (22 травня 2023 р., м. Ірпінь).

9. Характеристика особистості здобувача. Сокур Марина Борисівна народилася в м. Ірпінь. Освіта: 2013 – 2016 р. – Київський фінансово-економічний коледж Національного університету Державної податкової служби України, спеціальність – фінанси і кредит. 2016 – 2018 р. – Університет державної фіскальної служби України, спеціальність – «економіка підприємства» – ступінь вищої освіти (бакалавр), 2015 – 2019 р. – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, спеціальність «географія» – ступінь вищої освіти (бакалавр), 2018 – 2020 р. – Університет державної фіскальної служби України, спеціальність – «підприємництво, торгівля та біржова діяльність» – ступінь вищої освіти (магістр), 2019 – 2020 р. – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, спеціальність «середня освіта» – ступінь вищої освіти (магістр). У 2020 році вступила до аспірантури Університету державної фіскальної служби України за спеціальністю 051 «Економіка». У тому ж році Вченою радою Університету державної фіскальної служби України науковим керівником аспірантки Сокур М. Б. було призначено професора, д.е.н., Гурочкіну Вікторію Вікторівну і затверджено тему дисертаційного дослідження «Формування системи управління еко-інноваційними проектами розвитку регіону», в зв'язку із змінами правопису, у січні 2024 року тему було уточнено на «Формування системи управління екоінноваційними проектами розвитку регіону». Під час навчання в аспірантурі Сокур М. Б. в повному обсязі виконала освітню складову, склала всі передбачені освітньо-науковою програмою екзамени, заліки, пройшла практичну педагогічну підготовку та склала комплексний підсумковий іспит з фаху з оцінкою «відмінно». Володіє двома мовами: українська, англійська – рівень А1.

Має 15 наукових праць за темою дисертаційного дослідження.

Трудова діяльність: Досвід роботи

22.05.2018–07.03.2019 р. – економіст відділу планування та бюджетування фінансово-економічного управління ТОВ «Комплекс Агромарс».

11.03.2019–07.08.2019 – економіст Комунальне некомерційне підприємство «Ірпінська стоматологія».

27.08.2019–30.09.2020 – вчитель біології та основ здоров'я «Ірпінський ліцей інноваційних технологій».

01.10.2020 – теперішній час – аспірантка кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, Державного податкового університету, м. Ірпінь, Україна.

2022 – теперішній час – вчитель біології Ірпінський ліцей інноваційних технологій (за зовнішнім сумісництвом).

10. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури. Стель викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

11. Загальний висновок. Дисертація Сокур Марини Борисівни на тему: «Формування системи управління екоінноваційними проєктами розвитку регіону» є завершеною науковою працею, аналітичного і дослідницького характеру, містить науково обґрунтовані результати, що вирізняються новизною в обґрунтуванні ролі і значенні екоінноваційних проєктів розвитку регіонів на сучасному етапі економічного розвитку, організацій та громадських ініціатив, в розробці теоретико-методичного підходу до трактування основних понять «екоінновації», «екоінноваційні проєкти» та «екологічний реінжиніринг»; в уточненні системи класифікаційних ознак екоінноваційних проєктів розвитку регіону через концепції «зеленої економіки», «зеленого зростання», «сталого розвитку» та «циркулярної економіки»; а також розробці науково-методичного підходу до оцінювання економічної ефективності екоінноваційних проєктів розвитку Київського регіону та теоретико-методичного підходу до управління стратегічним перетворенням екоінноваційних проєктів, використання новаторських рішень і технологій, спрямованих на впровадження екологічних інновацій, які не лише поліпшують продуктивність та ефективність проєктів, а й зменшують негативний вплив на навколишнє середовище, сприяючи сталому розвитку регіону; за результатами розроблено механізм екологічного реінжинірингу в контексті реалізації екоінноваційних проєктів розвитку регіону, який засновано на переосмисленні екологічних процесів та запропоновано науково-методичний підхід ведення експертного оцінювання екоінноваційних проєктів методом побудови матриці SWOT-аналізу під час здійснення екологічного реінжинірингу, що надає можливість окреслити досяжність корисних ефектів у процесі прийняття управлінських рішень.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, визначено шляхи ефективного здійснення екологічного розвитку регіону. В 15 наукових працях повністю відображені основні наукові результати дисертації: 7 д. а. (5,8 д. а. належить особисто автору, 1,2 д. а. належить співавтору), з них відповідають 5,6 д. а. (4,4 д. а. належить особисто автору) до пп. 8–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Сокур Марини Борисівни на тему: «Формування системи управління екоінноваційними проектами розвитку регіону» відповідає спеціальності 051 Економіка та вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з наступними змінами) та вимогам, викладеним в Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44.

З урахуванням, що дисертація Сокур Марини Борисівни на тему «Формування системи управління екоінноваційними проектами розвитку регіону» є завершеним науковим дослідженням, а також зважаючи на професійні якості здобувачки Сокур Марини Борисівни, дисертаційна робота рекомендується для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 Економіка.

Головуючий на засіданні:

**доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки,
підприємництва та бізнес-
адміністрування Факультету податкової
справи, обліку та аудиту
Державного податкового університету**

СЛЮСАРЕВА Л. В.

